

Alexandru Lăpușneanu(nuvelă)
de C. Negruzzi
-caracterizarea personajului-

Nuvela „Alexandru Lăpușneanu”, capodopera a lui C. Negruzzi, cuprinde un număr relativ mare de personaje, unele din acestea fiind prezentate în toată complexitatea caracterului lor.

Cel asupra căruia se oprește cu deosebire realizându-i un portret magistral, este domnitorul Moldovei, Alexandru Lăpușneanu, surprins în ultimii cinci ani din a II-a sa domnie. Personaj principal, în jurul căruia gravitează întreaga acțiune a nuvelei, Alexandru Lăpușneanu este un personaj real, cu atestare istorică, întruchipând în opera pe tiranul crud, sângeros, răzbunător și viclean. Trebuie remarcat însă faptul că atitudinea sa, însușirile sale, comportamentul sau au la bază motivații de ordin istoric și psihologic, iar defectele menționate ce-l definesc nu exclud unele calități, ceea ce face din el un personaj complex.

Din punct de vedere istoric scopul politicii sale era sporirea autorității domnitorului prin limitarea puterii marii boierimi, iar psihologic el își pierduse încrederea în boierii de care fusese trădat în prima domnie.

De aceea privit în toată complexitatea sa, el nu este o brută însetată de sânge, ci un monarh absolut care nu tolerează apariția boierilor.

Este lucid și prevăzător, de aceea îl consulă pe vornicul Bogdan, care îl însoțește, dar își exprimă îndoiala în privința spuselor acestuia. Primește delegația boierilor cu falsă bunăvoință, dar orgolios, dârz și neabătut în hotărârea sa nu cedează în fața greutăților, nu renunță ușor și de aceea respinge categoric pretenția acestora de a se înapoia „Dacă voi nu mă vreți eu vă vreau”.

Inteligent, cu spirit de pătrundere, având o bogată experiență, își dă seama de intențiile

necurate ale lui Moțoc, căruia i se adresează „Lupu-și schimba parul, dar năravul ba”. Fin psiholog sesizează cu ușurință caracterul și psihologia celor din jurul său. Pentru el, Veveriță este un opozant vechi și deschis, iar Spancioc este patriotul tânăr și orgolios, iar Moțoc „învechit în rele” deprins a se ciocoi pe la toți domni.

Dovedind abilitate politică, se apropie de popor îndreptând nemulțumirile acestuia față de boieri.

Ajuns din nou la putere, Lăpușnenu devine crud, violent și brutal deoarece însetat de război, îi ucide pe toți boierii care îl trădează, îi ucide fără mila sau îi deposedează de averi pe toți boierii care îl trădează.

La el nici atitudinea față de domnița Ruxandra nu este constantă, ci durează doar până când acesta își amintește de crimele săvârșite. Atunci când domnița insistă să înceteze vărsarea de sânge, devine impulsiv și violent prin limbaj și gesturi („Miere nesocotită, striga Lăpușneanu”), totuși se adaptează oricărei situații, știind să-și reprime pornirile impulsive, fie pentru a-i induce în eroare pe ceilalți, fie pentru a-și asunde adevăratele intenții.

Ipocrit, ironic și insinuant, profitând de credulitatea și naivitatea soției, Lăpușnenu îi promite încetarea incidentelor și un leac de frică.

Ipocrizia sa atinge punctul culminant în timpul cuvântării de împacare cu boierii, rostită în biserică. El simulează cucernicia, ascultă subjugat, se închină la icoane, dar nu are nimic sfânt și jură strâmb în fața altarului. Violenta, omorârea celor 47 de boieri și piramida de capete dezvăluie nu numai cruzime ci și sadism.

Actor desăvârșit, un artist al disimulării, Lăpușneanu reușește să înșele vigilența boierilor, excepție făcând Spancioc și Stroici.

În apropierea morții cerbică i se înmoaie, căci dorește să se pocăiască, devenind călugăr, dar

revenindu-i puterile îi revin și impulsivitatea, violența și setea de răzbunare („Ieșiți că pe toți vă omor”). Se adresează celorlalți cu: „pocitanii” , „cățeua” , „boaite”.

Toate aceste însușiri sunt evidente direct prin expresii ca:

„Aceasta deșantală cuvântare” , „urâtul său caracter” sau prin caracterizare directă făcută de alte personaje „bunul meu domn” , „viteazul meu soț” (Ruxandra) „crud și cumplit este omul acesta”(Teofan). Cele mai multe trăsături sunt evidențiate prin gesturi, mimică și felul său de a vorbi („silindu-se a nu zâmbi”) , „raspunte cu sânge rece” , „azvârli cu mânie!”.